

Discurs

L'ofici d'escriptor

Josep Maria Espinàs ingressarà avui a la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, un honor que a l'escriptor li fa molta il·lusió. Reproduïm aquí un extracte del seu discurs de recepció, en el qual recull "algunes reflexions, o més modestament algunes notes, que tenen en comú el fet que es refereixen a algun aspecte de l'escriptura literària". Una versió ampliada d'aquestes notes sortirà en forma de llibre: el publicarà La Campana i es dirà 'El meu ofici'

Producció

Dels vuitanta anys que tinc, me n'he passat seixanta escrivint, per fer nùmeros rodons. Això vol dir que m'han llegit alguns membres de tres generacions. Molts lectors meus ja han mort, eren bastant més grans que jo -ara serien més que centenaris-, i han continuat fent-me companyia els que ara tenen seixanta anys i els que en tenen trenta. Aquest fet em sembla prodigiós, incompreensible. Perquè el més habitual és que un autor fatigui, més aviat o més tard. L'única explicació que puc trobar-hi és que sempre hi ha hagut lectors que s'han sentit còmodes amb la meua escriptura i això, que em sembla importantíssim si un aspira a ser llegit -no sé si hi ha algun escriptor que no hi aspiri-, no és cap mèrit meu. És un privilegi de la genètica literària, si se'm permet l'expressió. Hi ha gent que està destinada a la claredat i gent que està destinada a l'enfarfegament. L'únic mèrit que em podria atribuir és no haver caigut en la temptació d'espalllar-me.

Traducció

Crec, sincerament, que un llibre fàcilment llegible en totes les llengües pot ser tan bo com un llibre construït amb uns condicionaments -o amb unes exigències- que no afavoreixen la seva difusió més enllà d'una frontera lingüística.

No es pot dir, doncs, que la bona literatura és la que té un reconeixement internacional. Per afirmar-ho, hauríem de conèixer moltes obres que no han sortit dels seus països i saber "entendre-les" dins el seu àmbit de creació, i per afinar el judici no tenim, nosaltres els forasters, els instruments vàlids.

Descans

Definició de descansar: "Cessar de fer un exercici, un treball, per fer desaparèixer el cansament". ¿M'he cansat, en algun moment, de la meua feina d'escriure? No en tinc consciència. He deixat d'escriure quan he acabat el que

m'havia proposat o quan no tenia res més a dir. Però mai per fer desaparèixer un cansament.

[...]

Ni escriure ni viure m'ha cansat mai. Per això mentre pugui, continuaré amb aquest ofici i amb aquesta vida.

Caràcter

Si acceptem que el caràcter és el senyal, la marca identificadora que apareix en la producció d'un escriptor -i hi apareix, sense que l'autor se l'hagi autoimposada-, la discussió sobre en què consisteix el caràcter seria molt complexa i al meu entendre bastant inútil, perquè tenir caràcter -en el cas d'un escriptor, d'un pintor, d'un compositor- és una fatalitat. El caràcter es pot trobar en el discurs reflexiu o en l'estil de l'obra. I se'n té o no se'n té. Hi pot haver "tallers d'escriptura", però un "taller de caràcter literari" només és imaginable com una estafa.

Sorolls

Una de les gràcies que trobo a la meua vella Olivetti és que quan hi escric fa soroll.

[...]

No podran prendre'm la vella Olivetti. Els diré que escriure-hi -tac, tactactac- és la meua petita festa.

En general

La pregunta que no puc respondre, i que sempre em fan en un moment o altre, és la que em demana que jo generalitzi. Per exemple, si acabo de publicar la narració d'un viatge a peu per Andalusia, la gent s'interessa normalment per fets tan concrets com "per què ha triat aquest itinerari?, li ha costat molt trobar on dormir?, què hi porta a la motxilla?". Però acaba saltant la pregunta inevitable: "Què li semblen els andalusos?".

[...]

Podem dir "en general", naturalment. Al·ludir al "conjunt, prescindint dels casos especials i dels detalls". Però confesso que jo no he vist mai cap "generalització". Sospito que no n'hi

ha enlloc. En qualsevol cas, al llarg dels camins, i al llarg de la vida, només he trobat casos especials i detalls. I m'és impossible convertir tanta inoblidable diferència en estadística.

Lectura

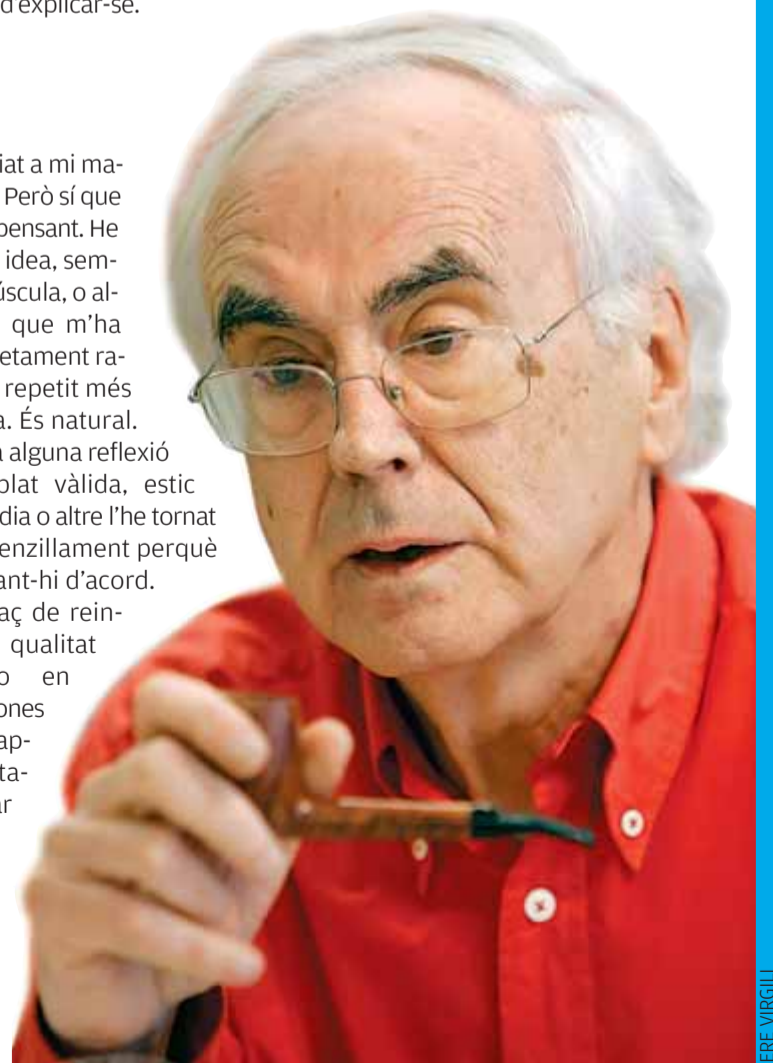
La lleugeresa, en general, està ben valorada en molts aspectes de la vida. La lleugeresa que a vegades cal per poder agafar un autobús. O quan el mag ens enganya amb la lleugeresa de la manipulació. Quan es tracta d'un escrit, la lleugeresa no sempre és ben vista. L'escriptura lleugera pot ser bona o pot ser dolenta, naturalment. Com la feixuga. El que passa és que l'escriptura feixuga pot fer creure que l'autor té alguna cosa important al cap, d'una complexitat no apta per a tothom, però a vegades és una afectació autocomplaent, i altres vegades -potser més- és el resultat del coneixement defec-tuós de l'ofici d'explicar-se.

Plagi

No m'he plagiat a mi mateix, escrivint. Però sí que m'he plagiat, pensant. He tingut alguna idea, sempre amb minúscula, o alguna opinió, que m'ha semblat discretament raonable, i l'he repetit més d'una vegada. És natural. Si he arribat a alguna reflexió i m'ha semblat vàlida,estic segur que un dia o altre l'he tornat a formular. Senzillament perquè continuo estant-hi d'acord. Jo sóc incapaç de reinventar-me, qualitat que admiro en aquelles persones que s'han adaptat perfectament a ocupar noves posicions, i no han donat importància al fet que fossin contradictòries.

La posteritat

Si he de ser franc, absolutament franc, la posteritat no l'he tingut mai en compte. Ni ara, que he fet vuitanta anys, quan sí no et queda la posteritat ja et queda poca cosa. Potser aquest desinterès neix de la consciència del poc abast del meu esforç literari -i en qualsevol cas, no preocupar-se per la posteritat em sembla saludable. ¿És que hem de viure amb la infantil il·lusió de durar, després de morir, i rebre elogis de la crítica i continuar tenint, i si pot ser augmentant, uns amables lectors? Si això passés, ¿és que ho veuré, això, i em farà feliç? En principi, la norma és l'oblit progressiu, i l'experiència demostra que si la mort proporciona un cert prestigi notable, aquest prestigi és momentani. Si alguna cosa em preocupa una mica és la preposteritat, és a dir, no poder acabar el llibre que estigui escrivint. Perquè m'agrada començar i acabar. Que això és la vida. *

PERE VIRGILI